

Asia: VN/7050/2023

Luonnos valtakunnalliseksi nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi (VANUPO) 2024-2027

Lausunnonantajan lausunto

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 1: Jokaiselle nuorelle polku eteenpäin

Yhteistyö ja ennalta ehkäisevä opiskeluhoito on tuotu ansiokkaasti ja tiivistetysti esiin.

Nuorten osallistaminen oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen on ensiarvoisen tärkeä seikka huomioida nuorten kouluviihtyvyyden edistämiseksi. Esille tulisi nostaa myös nuorten oman toimijuuden huomioiden mm. oppilaskuntatoiminnan tukeminen, arjen osallisuuden mukaan ottaminen kouluviihtyvyyden edistämiseksi esim. välitunti- kouluruoka yms. kysymyksissä.

Polarisaatio nuorten tarpeissa tulee huomioida – erityisen tuen kohdentaminen tarve- ja tapauskohtaisesti. Yhteisöllisyyden kasvattamiseksi kouluissa tulisi panostaa jatkuvaan ryhmäyttämiseen. Oppilaille on tärkeää kuulua luokka- ja kouluyhteisönsä.

Koulunuorisotyön rooli voi olla vahvana nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäjänä.

Etsivän nuorisotyön osalta huomiomme kiinnittyy termiin etsivä kulttuurinen nuorisotyö. Etsivän työotteen pitäisi tukea nuorten harrastustoimintaa laaja-alaisesti lähtökohtana nuorten omat toiveet ja tarpeet. Etsivän nuorisotyön korostaminen ohjelmassa synnyttää ristiriidan, kun hallituksen ehdotuksissa on nähty rahoituksen huomattavia leikkauksia. Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten harrastustoimintaan liittyvät aktiiviset toimenpiteet vaativat opiskeluhoillon, opettajien ja koulunuorisotyön yhteistoimintaa.

"Kannustetaan myös perheitä osallistumaan harrastusten tukemiseen" Näkemyksemme mukaan perheiden, huoltajien, pitäisi olla ensisijaisia tukijoita nuorten harrastustoiminnassa, jolloin myös harrastamisen jatkuvuudelle löytyisi tukea lähipiiristä. Muut toimijat antavat taustatukea, ohjausta, neuvoja tms. perheet mukaan ottaen yhteisesti nuoren harrastamisen mahdollistamiseksi.

Nuorten tukeminen kulttuuristen harrastusten pariin pitäisi olla laaja-alaista, ei erityisesti teatteritoiminnan pariin. Musiikki mm. bänditoiminta voi synnyttää yhteisöllisyyttä, soittamisen kautta koettua iloa sekä itsetunnon kasvamista luovuuden kautta.

Kunnat ovat hyvin erilaisia alueellisesti, palvelutasoltaan, väestöllisesti jne. joten paikalliset olosuhteet ja toimijat harrastustoiminnan järjestämisessä on huomioitava ja sallittava omaleimaisuus. Harrastamisen Suomen mallin avustus on kaventunut jatkuvasti mutta odotuksen pysyneet ja lisäksi erityistarpeisten nuorten huomioimisen vaateet lisääntyneet. Samalla kuntien osuus ja vastuu toiminnan järjestämisestä on kasvanut. Ohjelman toimenpiteet haastavat ja aiheuttavat ristiriidan resurssoinnin kanssa.

Hyvänä lisäyksenä pidämme, että ohjelmassa on sisällytetty Ohjaamotoimintaan liikuntaneuvonta ja ohjaus kulttuuri- ja liikuntaharrastusten pariin. Ohjaamotoiminnan eteenpäin kehittämisen olisi toivonut enemmän huomioitavan.

Tiedonkulun ja tiedon saamisen ongelmat pahimmassa tapauksessa katkaisevat palveluketjun ja nuoren avuntarve jää täyttämättä. Poikkihallinnollisessa yhteistyössä erityisen tärkeää on nuorten kokonaisvaltainen tuki mm. varmistamalla riittävän tiedon saanti eri toimijoiden välillä. Lastensuojelulainsäädännön uudistukseen tuodut seikat ovat hyvin tervetulleita.

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 2: Monipuolista tietoa ja välineitä nuorten mielen hyvinvoinnin tukemiseen

Mielenterveyden juurisyihin puuttuminen on oleellista, näin tuetaan ja ennaltaehkäistään parhaiten mielenterveyden ongelmia. Palveluiden oikea aikaisuus ja niihin pääsy on ollut haastavaa ja hyvä että, ohjelmassa on tuotu toimenpiteitä näihin haasteisiin.

Nuorisotyöntekijöillä on ammatillinen perus- tai ammattikorkeakoulututkinto ja osaaminen on hyvällä tasolla. Lisä- ja täydennyskoulutusta hankitaan toki tarpeen mukaan. Nuorisotyöstä kunnassa vastaavat ovat pääsääntöisesti korkeasti koulutettuja ja ammatillisesti kokeneita asiantuntijoita. He työskentelevät kunnassa laajasti nuorten hyvinvoinnin kysymysten äärellä erilaisissa monialaisissa- ja ammatillisissa ryhmissä.

Harrastustoiminnan ohjaajien laji-, harrastustuntemus on edellytys ohjaamiselle mutta pedagogisen osaamisen lisääminen tarpeellista

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 3: Nuorten hyvinvointia tuetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta vahvistamalla

Erinomaiselta näyttäytyy nuorten näkökulmien ja kuulemisen sisällyttäminen aikaisempaa paremmin valmistelutyöhön. Huomiota tulee kiinnittää myös eri ryhmiin kuuluvien nuorten yhdenvertaisiin mahdollisuuksiin sekä huomioida ikätason mukainen osallistaminen/ osallisuus. Lasten ja nuorten osallistamisessa on oltava todellisen osallistamisen piirteet, ei näennäisosallistamista.

Opetustoimen näkökulmasta ei sinällään ole havaittavissa mitään uutta mutta nyt asetettuna selkeäksi painopistealueeksi, todetaan erittäinkin tervetulleena.

Koulunuorisotyön mahdollisuuksien näkeminen yhteisöllisyyden vahvistajana kouluissa ja oppilaitoksissa on tervetullut noste. Harrastustoiminnan ohjaajien osaamisen sekä puuttumisen taitojen varmistaminen ja vahvistaminen mm. koulutuksilla on hyvä noste mutta toimintatavat on syytä hakea tarpeen mukaan (vrt. Et ole yksin-palvelu).

Nuorisotyön ja –toiminnan tukemisen linjaukset

Aluekoordinaattorit on tuotu vahvana toimijana esille. Harkintaa ja pohdintaa on käytävä, että onko siihen todelliset mahdollisuudet huomioiden maantieteellinen laajuus ja kaupunkien/ kuntien rakenteelliset, taloudelliset sekä resurssien erot. Alueellisesti on hyvä tavata ja vaihtaa näkemyksiä, mutta kehittämisessä on oltava mukana valtakunnallinen yhteistyö ja alueellinen/ paikallinen toimija tarpeineen. Kanuuna on ollut erittäin merkityksellinen isojen kuin myös pienien kuntien nuorisotyön kehittämisessä.

Kunnat tekevät monipuolista nuorisotyötä eri muodoissa, sekä erilaista kohdennettua nuorisotyötä. Tässä ohjelma luonnoksessa keskitytään vain kunnalliseen perusnuorisotyöhön. Nuorten työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö, liikkuva-, koulu-, nuorten osallisuutta tukevaa (nuva) sekä muita nuorisotyön muotoja uupuu. Perusnuorisotyötä sijoittuu myös mm. koulupäivän sisällä toteutettaviin ryhmäytyksiin, teemallisiin oppitunteihin jne.

Nuorisotyössä on jo kehitetty systemaattisesti ja pitkäjänteisesti laatua. Tämä on toki jatkuva prosessi. Kuntien (Kotka mukana) Nuorisotyön Perussuunnitelmissa (NUPS) ja vastaavissa asiakirjoissa määritellään kunnan nuorisotyötä, sen nykytilaa, työmuotoja ja menetelmiä. Nuorisotyössä on koulutettu ja ammattinsa osaavat ohjaajat. Lisäkoulutusta haetaan tarpeen mukaan ja koulutustason ylläpitoon ja lisäkoulutustarpeeseen toki vastaavat myös erilaiset oppilaitokset.

”Kunnat ottavat käyttöönsä maksuttoman nuDo-järjestelmän” voi syntyä käsitys, että otetaan vahvasti kantaa kunnan valintoihin. Kunnilla on omat tietojärjestelmät tietojen keräämiseen, ja kunta itse päättää mitkä järjestelmät ovat tarkoituksenmukaisia ja valitaan käyttöön.

Painopisteet nuorisualan valtakunnallisten osaamiskeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymiselle

Palvelujen kehittäminen lähtee tarvekohtaisesti kunta tai alueatasolta. Kehittämiseen on hyvä saada tukea mutta kehittämisen lähtökohta ja tarve löytyy paikalliselta tasolta. Kehittämistä ei voi antaa ulkoa- tai ylhäältä käsin. Nuorisotutkimusseura on ansiokkaasti tuottanut tutkimustietoa johtamisen ja kehittämisen tueksi. Osaamiskeskus Kanuunan työn merkitys on ollut kunta-alalla valtava. Osaamiskeskusten osalta toivoisi selkeämpiä linjauksia

Suomen kansalliset tavoitteet nuorisualan eurooppalaiselle ja kansainväliselle toiminnalle

Mielen hyvinvoinnin ratkaisuksi on mainittu mm. yhteisöllisyyden vahvistaminen, matalan kynnyksen palveluiden lisääminen sekä helpommin saatavilla oleva apu. Tärkeää nuoristyön roolituksessa mielen hyvinvoinnin osalta on yhteisöllisyyden tukeminen.

Muita näkemyksiä ohjelmasta

Ohjelman luonnoksessa nuoret nähdään melko ongelmallisina ja tuettavina kohteina. Universaali nuoren kasvun tuki, jossa edistetään hyvää ennaltaehkäisyn keinoin, toisi positiivisemmän ja kannustavamman näkökulman nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi.

Ohjelman luonnoksessa liikutaan tavoitteissa varsin abstraktilla yleisellä tasolla. Lisäksi osa ehdotuksista on hyvinkin yksityiskohtaisia. Tämä antaa hieman sekavan ja pirstaleisen kuvan. Huomionarvoista olisi lisätä ohjelmaan selkeitä, mitattavia tavoitteita ja toimenpiteitä, jotta voidaan varmistaa tehokkuus ja vaikuttavuus.

Kulttuuripalveluiden esille nostaminen ja konkreettiset toimenpiteet ovat kiitettäviä, mutta ne luovat epäsuhtaa muihin osa-alueisiin nähden. VANUPO:n tulisi olla tasapainoinen ohjelma, jossa käsitellään nuorisotyön eri osa-alueita tasa-arvoisesti.

Lamminaho Pirjo
Kotkan kaupunki - Nuorisotyön yksikkö